

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas
Propagandos ir cenzūros tyrimai	Komunikacija ir informacija S 008	Komunikacijos

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2 ECTS
individualus	5 ECTS	seminarai	

Dalyko anotacija

Dalyko tikslas: gilinti žinias apie propagandos ir cenzūros tyrimų problematiką, teorines prielaidas ir metodologiją, ugdyti gebėjimus vykdyti propagandos raidos, prevencinės ir paskesniosios cenzūros, propagandos kampanijų analizės tyrimus taikant komunikacijos ir informacijos bei tarpdalykinius metodus.

Dalyko turinys: propagandos apibrėžimas ir tikslai (politiniai, ekonominiai, religiniai-etiniai, diplomatiniai-militaristiniai ir kt.). Propaganda kaip sistemingas siekimas manipuluoti žinojimu ir nukreipti elgesį siekiant strateginių tikslų (G. Jowett ir V. O'Donnell). Informacija, komunikacija ir propaganda. Propaganda ir prevencinė bei represinė (paskesnioji) cenzūra. Propagandinė manipuliacija literatūroje ir mene. Propaganda ir masinės komunikacijos priemonės bei institucijos (spauda, kinas, radijas, televizija, telefonas, internetas, socialiniai tinklai). Emocionali ir racionali propaganda. Žodis, vizualinė technika ir vaizdiniai. Archetipai, politiniai mitai ir stereotipai.

Teoriniai propagandos analizės aspektai ir modeliai. Propagandos koncepcijos kilmė ir istoriografinių nuostatų kaita XX–XXI amžių sandūroje. Cenzūros tyrimo metodai (kontrolės institucijų dokumentų, leidybos sistemos ir produkcijos analizė). Propagandos tyrimo metodologija (atvejo konteksto analizė, darbotvarkės nustatymas ir kt.). Propagandinės kampanijos elementai: pranešimų turinys, masinių komunikacijų poveikis ir auditorija. Proaktyvios ir reaktyvios informacinės veikos. Nuomonių lyderiai. Juodoji, pilkoji ir baltoji propaganda. Parengiamosios propagandos modelis. Valdžia ir politinė galia kaip propagandos šaltinis. Propagandos siuntėjo problema ir atpažinimo technikos. Propagandos poveikio analizė.

Propaganda ankstyvosiose civilizacijose ir antikoje. Propaganda viduramžiais, renesanso epochoje ir naujaisiais amžiais. Cenzūros sistema Europoje atsiradus spaudai ir prasidėjus masinės komunikacijos erai. *Index librorum prohibitorum* ir kiti cenzūros instrumentai. Propaganda ir cenzūra religinių karų, revoliucijų ir pasaulinių karų laikotarpiais. Informacijos ir propagandos modeliai, spaudos laisvė ir kontrolė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, Rusijos imperijoje, tarpukario ir sovietinėje Lietuvoje. Propaganda ir autoritarizmo ir totalitarizmo sąlygomis. Moralinės, karinės, politinės, religinės ir korporacinės cenzūros apraiškos. Autocenzūra ir ideologinė cenzūra. Informaciniai karai globalioje civilizacijoje. Informacinio karo koncepcijos.

Studijų metodai: individualios konsultacijos, šaltinių ir literatūros studijos.

Vertinimo ir atsiskaitymo metodai: egzaminas žodžiu ir raštu, tarpinis atsiskaitymas – referatas suderinta ir disertacijos problematiką atspindinčia tematika.

Pagrindinė literatūra

BERNAYS, Edward L. *Propaganda*. New York: Liveright Publishing Corporation. 1928. 175 p. ISBN 978-0-8046-1511-2

DENISENKO, Viktor. Threats of propaganda and the information war on Lithuanian security. In *Lithuania in the global context: national security and defence policy dilemmas*. Eds. Irmina Matonytė, Giedrius Česnakas and Nortautas Statkus. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2020, p. 235–248. ISBN 978-609-8277-02-9.

ELLUL, Jacques. *Propaganda. The Formation of Men's Attitudes*. Reprint from 1965 ed. New York, Vintage Books. 1973. 352 p. ISBN 9780394718743.

GIRARDET, Raoul. *Politiniai mitai ir mitologijos*. Vilnius: Apostrofa. 2007. 288 p. ISBN 978-9955-605-40-9.

HEATH, Deana. Obscenity, Censorship, and Modernity. In *A Companion to the History of the Book*. 2nd Edition. Edited by Simon Eliot, Jonathan Rose. Wiley-Blackwell, 2019, p. 801–813. ISBN 9781119018179.

HENCH, John B. *Books as Weapons. Propaganda, Publishing, and the Battle for global Markets in the Era of World War II*. 1st ed. Cornell University Press, 2010. 352 p. ISBN 9780801448911

JOWETT, Garth, O'DONNELL, Victoria. *Propaganda and persuasion*. 5th ed. SAGE Publications, 2012. 396 p. ISBN 978-1-4129-7782-1. Prieiga per internetą: <https://hiddenhistorycenter.org/wp-content/uploads/2016/10/PropagandaPersuasion2012.pdf>

MALIUKEVIČIUS, Nerijus. *Informacinio karo koncepcija: JAV ir Rusijos požiūriai*. Vilnius: Eugrimas. 2002. 75 p. ISBN 9955501138.

MALIUKEVIČIUS, Nerijus. *Rusijos informacijos geopolitikos potencialas ir sklaida Lietuvoje*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 2008. 195, [1] p. ISBN 9789955333760.

MAŽEIKIS, Gintautas. *Propaganda ir simbolinis mąstymas*: monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2010. 479 p. ISBN 9789955125754.

McQUAIL, Denis. *Mass Communication Theory: An Introduction*. London: Sage Publications. 1994. 448 p. ISBN 0803977859.

MEDIŠAUSKIENĖ, Zita. *Rusijos cenzūra Lietuvoje XIX a. viduryje*. Kaunas: VDU leidykla, 1998. 302 p. ISBN 9986-501-28-8.

MISIŪNAS, Remigijus. *Informacinių kovų kryžkelėse: JAV lietuvių informacinės kovos XIX a. pab.–1922 m.* Vilnius: Versus Aureus. 2004. 374 p. ISBN 9955601396.

MISIŪNAS, Remigijus. *Lietuva prieš LTSR*. D. 1.: 1940-1945. II, papildytas leidimas. Vilnius, 2016, 428 p. ISBN 9789955754473.

MISIŪNAS, Remigijus. *Lietuva prieš LTSR*. D. 2.: 1945-1952. Vilnius, 2010. 383 p. ISBN 9789955754213.

MISIŪNAS, Remigijus. *Didi maža tauta: Lietuvos įvaizdžio kampanija JAV 1919 – A great little nation: Lithuania's image campaign of 1919 in the US*. Vilnius, 2008. 333 p. ISBN 9789955754091.

PACEVIČIUS, Arvydas. Lietuva svetimšalių keliautojų akimis: intymus pasakojimas ar propaganda? Iš *Kelionių aprašymai kaip egodokumentinis paveldas*, sud. Genovaitė Astrauskienė, Arvydas Pacevičius, Tomas Petreikis. Panevėžys: Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka, 2015. p. 8–21. ISBN 978-9955-659-69-3.

PACEVIČIUS, Arvydas; NAVICKIENĖ, Aušra. Repressive Censorship, Underground Publishing, and the Distribution of Lithuanian Books in the <i>Northwest Region</i> of the Russian Empire (1795–1904). In Behreds, Jan. C.; Lindenberger, Thomas (eds.) <i>Underground Publishing and the Public Sphere: Transnational Perspectives</i> . Wien: Lit Verlag, Berlin: Lit Verlag, 2014, p. 75–95. Wiener Studien zur Zeitgeschichte, bd. 6. ISBN 9783643905611
<i>Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos</i> . Sud. A. Vaišnys, L. Kasčiūnas, M. Jastramskis ir kt. Vilnius: Rytų Europos Studijų Centras, 2017. ISBN 978-609-95488-9-0. Prieiga: https://www.eesc.lt/uploads/news/id987/RESC%20monografija_propaganda.pdf
STREIKUS, Arūnas. <i>Minties kolektyvizacija. Cenzūra sovietų Lietuvoje</i> . Vilnius: Naujasis židinys-Aidai, 2018. 438 p. ISBN 9786098163148.
THOMSON, Oliver. <i>Easily led: A History of Propaganda</i> . Gloucestershire: Sutton Publishing. 1999. 360, [16] p. ISBN 9780750919654.
MARTIŠIUS, Mantas. <i>Vejantis nuvažiuojantį atgimimo traukinį: LTV istoriniais lūžio metais</i> iš Anna Mikonis-Railienė, Renata Šukaitytė, Mantas Martišius, Renata Stonytė kolektyvinės monografijos „Politinis lūžis ekrane: (po)komunistinė transformacija Lietuvos dokumentiniame kine, videokronikoje ir televizijoje. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. ISBN 978-609-07-0362-5, 374 p
MARTIŠIUS, Mantas. „Užsienio naujienos ir baltoji propaganda“ iš Giedrė Čiužaitė, Andrius Gudauskas, Deimantas Jastramskis, Aurelija Juodytė, Mantas Martišius, Jolanta Mažylė, Žygintas Pečiulis, Romas Sakadolskis kolektyvinės monografijos „Medijos, žiniasklaida, žurnalistika tradicinėje ir tinklaveikos visuomenėje“, 2012
MARTIŠIUS, Mantas. (Ne)akivaizdus karas – Informacinio karo studija. Monografija 2010.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Arvydas Pacevičius	Prof. dr.	<p>PACEVIČIUS, Arvydas. Kolekcje prywatne w zbiorach historycznych Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego // <i>Kolekcje prywatne w zbiorach książki dawnej : studia = Private libraries in collections of early printed books : studies</i>. T. 1 / pod redakcją Doroty Sidorowicz-Mulak i Agnieszki Franczyk-Cegły. Wrocław : Wydawnictwo Ossolineum, 2020. ISBN 9788366267442. p. 15–34.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Komunikacija ir informacija žanrų aspektu iš <i>Duomenų bazė „Lituanistika“: objektas ir žanrai</i>: studija. Sudarytojai Algis Krupavičius, Rūta Petrauskaitė. Vilnius : Lietuvos mokslo taryba, 2019, p. 140–145. eISBN 9786094674419.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Komunikacijos ir informacijos mokslai: objekto aspektas. Iš <i>Duomenų bazė „Lituanistika“: objektas ir žanrai</i>: studija. Sudarytojai Algis</p>

		<p>Krupavičius, Rūta Petrauskaitė. Vilnius : Lietuvos mokslo taryba, 2019, p. 49–55. eISBN 9786094674419. DOI: 10.7220/9786094674419.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Księgozbiór jezuitów grodzieńskich z „kolekcji wileńskiej“ w Bibliotece Narodowej Finlandii. Краязнаўчыя запіскі. Гродна : ЮрСаПрынт, 2019, p. 91–127. ISBN 9789857134885.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Ignoto Oginskio (1755–1786) biblioteka: genealoginio ir religinio tapatumo atspindys. <i>Knygotyra</i>, 2019, t. 72, p. 90–140. ISSN 0204-2061.</p> <p>PACEVIČIUS, Arvydas. Germans and the “New Enlightenment“, 1792–1832: The Case of Vilnius University Library. In <i>Baltisch-deutsche Kulturbeziehungen vom 16. bis 19. Jahrhundert</i>. Band II: Zwischen Aufklärung und nationalem Erwachen. Heidelberg : Universitätsverlag Winter GmbH Heidelberg, 2019, p. 69–88. (Akademiekonferenzen;Bd. 29). ISBN 9783825368814.</p>
Remigijus Misiūnas	Prof. dr.	<p>NAVICKIENĖ, Aušra; BRAZIŪNIENĖ, Alma; CICĖNIENĖ, Rima; KAUNAS, Domas; MISIŪNAS, Remigijus; PETREIKIS, Tomas. History of publishing in Lithuania // <i>Oxford research encyclopedia of literature</i>. Oxford : Oxford University Press, 2021. ISBN 9780190201098. p. [1–65]. DOI: 10.1093/acrefore/9780190201098.013.276.</p> <p>MISIŪNAS, Remigijus. <i>Laiškai iš svetimų karų: lietuvių spauda apie JAV karus XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje ir lietuvių karių laiškai iš jų</i>. Monografija ir šaltinių publikacija. Vilnius : Bonus animus, 2019. 260 p. ISBN9786094051913.</p> <p>MISIŪNAS, Remigijus. <i>Jo Didenybės prieglobstyje: Didžiosios Britanijos lietuviai Pirmojo pasaulinio karo metais</i>. Vilnius : Bonus animus, 2019. 344 p. ISBN 9789955754558.</p> <p>MISIŪNAS, Remigijus. <i>Varšuva–Vilnius: 1939 m. rudenio : reportažai ir atsiminimai / Pranas Ancevičius</i>. Vilnius: Bonus animus, 2019. 350 p. ISBN 9786094051890.</p> <p>MISIŪNAS, Remigijus. Europoje išleisti lietuviški ir lituanistiniai leidiniai JAV lietuvių spaudoje (iki 1904 m.). <i>Knygotyra</i>, 2019, t. 72, p. 206–232.</p>
Aušra Navickienė	Prof. dr.	<p>NAVICKIENĖ, Aušra. Professional publishing and Lithuanian books in the first</p>

		two-thirds of the 19th century in Lithuania: The case of the Zawadzki firm // <i>Roczniki biblioteczne</i> . Wrocław : Uniwersytetu Wrocławskiego Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa. ISSN 0080-3626. eISSN 2720-1023. 2021, t. 65, p. 79–95. DOI: 10.19195/0080-3626.65.5.
		NAVICKIENĖ, Aušra; BRAZIŪNIENĖ, Alma; CICĖNIENĖ, Rima; KAUNAS, Domas; MISIŪNAS, Remigijus; PETREIKIS, Tomas. History of publishing in Lithuania. In <i>Oxford research encyclopedia of literature</i> . Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 9780190201098. p. [1-65].
		NAVICKIENĖ, Aušra. Eduardas Volteris ir XX a. pradžios knygos mokslo institucionalizacija. <i>Knygotyra</i> . 2019, t. 73, p. 230–263. DOI: 10.15388/Knygotyra.2019.73.39.
		NAVICKIENĖ, Aušra. Publishing in national languages in the 19th century: the case of the Baltic region. In <i>Kultura książki w humanistycie współczesnej</i> . Red. Bożena Koredczuk, Kamila Augustyn. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2018, p. 163–173. ISSN 0239-6661. ISBN 9788322935965.
		NAVICKIENĖ, Aušra. Формирование наук о книге и Виленский университет в первой трети XIX в. In <i>Беларуская кніга ў кантэкście сусветнай кніжнай культуры. Вып. 7. Нараджэнне кніжнаўчай думкі і паўстанне навукі пра кнігу : vitae parallelae</i> : зб. навук. прац, прысвеч. 500-годдзю беларускага кнігадрукавання / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад. Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк. Мінск : БДУКМ, 2017. p. 52–74. ISBN 9789855221945.
Andrius Vaišnys	Prof. dr.	VAIŠNYS, Andrius. Lithuania's demarcation of information from Poland's Solidarity Movement in 1980–1981 // <i>Studia medioznawcze</i> . Warszawa : Uniwersytet Warszawski. ISSN 2451-1617. 2021, t. 22, Nr. 2, p. 908–923. DOI: 10.33077/uw.24511617.sm.2021.2.650.
		VAIŠNYS, Andrius. Transformation of communist media content and public space according to the discourse '39Pact: exiting the "Labyrinth" as an act of communication // <i>Informacijos mokslai</i> . Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. ISSN 1392-0561. eISSN 1392-1487. 2020, t. 90, p. 53–79. DOI: 10.15388/Im.2020.90.50.
		VAIŠNYS, Andrius. <i>Žurnalistikos potvynis:</i>

		<p><i>Lietuvos žiniasklaidos sistemos kaita 1986–1990</i>. Vilnius: Vaga, 2020. 480 p. ISBN 9785415025831.</p> <p>VAIŠNYS, Andrius, KASČIŪNAS, L., JASTRAMSKIS, M., KERŠANSKAS, V., BUINAUSKAS, D., KOJALA, L., KLIMANSKIS, S., GARBAČIAUSKAITĖ-BUDRIENĖ, M. ir LEGATAS, Š. <i>Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos</i>. Vilnius: VšĮ „Rytų Europos studijų centras“, 2017. http://www.eesc.lt/uploads/news/id987/RES_C%20monografija_propaganda.pdf</p>
Viktor Denisenko	Doc. dr.	<p>DENISENKO, Viktor. <i>Propagandos apsupty</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2021. 160 p. ISBN 978-609-07-0548-3.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Threats of propaganda and the information war on Lithuanian security. In <i>Lithuania in the global context: national security and defence policy dilemmas</i>. Eds. Irmina Matonytė, Giedrius Česnakas and Nortautas Statkus. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2020, p. 235–248. ISBN 978-609-8277-02-9.</p> <p>DENISENKO, Viktor. Coverage of events after Maidan protests and the annexation of Crimea in local Russian language newspapers in Lithuania (March, 2014). In <i>Informacijos mokslai</i>. 2020, t. 90, p. 42–52. doi: 10.15388/Im.2020.90.49.</p> <p>KASCIAN, Kiryl; DENISENKO, Viktor. Patterns of Emotional Displays in Campaign Messages during the 2019 European Parliamentary Election in Lithuania. In <i>Intersections. East European Journal of Society and Politics (IEEJSP)</i>. 2020, Vol.6, No. 2, p. 40-60. doi: 10.17356/ieejsp.v6i2.657.</p>
Mantas Martišius	Doc. dr.	<p>MARTIŠIUS, Mantas. <i>Vejantis nuvažiuojanti atgimimo traukinį: LTV istoriniais lūžio metais</i> iš Anna Mikonis-Railienė, Renata Šukaitytė, Mantas Martišius, Renata Stonytė kolektyvinės monografijos <i>Politinis lūžis ekrane: (po)komunistinė transformacija Lietuvos dokumentiniame kine, videokronikoje ir televizijoje</i>. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. ISBN 978-609-07-0362-5, 374 p.</p> <p>MARTIŠIUS, Mantas. Rusiško informacinio</p>

	karo bruožai. <i>Informacijos mokslai</i> . 2014. (Nr. 69). ISSN 1392-0561.
--	---

	MARTIŠIUS, Mantas. Informaciniai nutylėjimai: priežastys ir pasekmės. <i>Informacijos mokslai</i> . 2014. Nr. 68. ISSN 1392-0561.
--	---

Patvirtinta Socialinių mokslų srities Komunikacijos ir informacijos krypties Doktorantūros komitete 2022 m. sausio 24 d., protokolo Nr. (7.17 E) 15600-KT-29
--

Komiteto pirmininkė prof. dr. Aušra Navickienė
--